

Raadsvoorstel: Z/19/670394 / 828547
Onderwerp: Windmolens Avelingen en A15-Oost

Datum: 4 oktober 2022
Portefeuillehouder: Mark de Boer
I&O: 13 september 2022
B&A / Raadsvergadering: 20 oktober 2022
Opsteller: Mos, Jasper
Geeft voorstel begrotingswijziging: Ja/Nee

Onderwerp:

Gemeentelijk standpunt windmolens Avelingen en A15-Oost

Voorstel:

Wij stellen u voor te besluiten:

1. In te stemmen met het voorgenomen college-besluit:
 1. Bij locatie Avelingen van het Rijkspilotprogramma Hernieuwbare Energie op Rijksgronden, tevens RES-windzoekgebied Avelingen:
 1. Kennis te nemen van de technische onderzoeksresultaten;
 2. Kennis te nemen van de participatie-uitkomsten;
 3. Alles overwegend te concluderen dat een windpark op locatie Avelingen niet wenselijk is;
 4. Het bestuurlijk standpunt 'no-go' te hanteren in de stuurgroep Avelingen medio november.
 2. Bij RES-windzoekgebied A15-Oost definitief de verdere uitwerking te staken;
 3. De omvang van het RES 1.0-bod onverkort te handhaven, maar de uitwerkingen daarvan anders te willen vormgeven;
 4. Daartoe samen met de maatschappelijk- en RES-partners in overleg te treden om te komen tot een herijking van de RES.

Aanleiding:

Politiek en maatschappelijk is er behoefte aan duidelijkheid over de lopende verkenning naar windmolens bij Avelingen.

Avelingen, Rijkspilot en relatie met de RES

Alvorens in te gaan op het voorgenomen collegebesluit eerst een korte toelichting over de samenhang tussen pilot Avelingen en de Regionale Energiestrategie (RES). Dit zijn 2 gescheiden maar sterk samenhangende sporen.

Met de RES 1.0 uit april 2021 is door uw raad vastgesteld dat de gemeente de mogelijkheden voor windmolens wilde onderzoeken. De uitvoering van deze wens tot onderzoek is voor Avelingen vervolgens door het college vorm gegeven door de gemeente aan te melden voor de Rijkspilot Hernieuwbare Energie op Rijksgronden. Dat is een landelijke Rijkspilot waarin voor Avelingen is afgesproken dat de Rijkspartners de technische en financiële kant van de verkenning naar windmolens onderzoeken en de gemeente op haar beurt het gesprek met de omgeving aangaat (ook wel: omgevingsmanagement). Extern wordt de projectgroep ook wel Team Avelingen genoemd. De Rijkspilot Avelingen is vanuit gemeentelijk perspectief een deelproject onder de overkoepelende energietransitie visie RES 1.0.

Een besluit over Avelingen heeft daarmee dus invloed op het andere spoor waar de gemeente met o.a. Molenlanden, provincie Zuid-Holland, waterschap Rivierenland en maatschappelijke partners in samenwerkt: de RES.

Avelingen

In de afgelopen maanden heeft er een verkenning plaatsgevonden naar de (on)mogelijkheden voor windenergie op Avelingen, dit naar aanleiding van het vaststellen van Avelingen als zoeklocatie voor windenergie in de Regionale Energiestrategie Alblasserwaard (RES 1.0). In deze verkenning is onderzocht of een eventueel windpark op Avelingen zowel technisch als financieel haalbaar kan zijn. Dat lijkt het geval, hoewel natuur, scheepvaart en de invloed van de defensieradar nog steeds een serieuze belemmering kunnen vormen voor de haalbaarheid van het windpark. Op deze punten is nader onderzoek nodig om een definitief antwoord te kunnen geven. Dat is voor nu het antwoord op de vraag of het kan op Avelingen.

Nu is het aan ieder van de bij de pilot betrokken partijen (Rijkspartijen, provincie Zuid-Holland en de gemeente Gorinchem) om te besluiten of men op basis van deze uitkomsten ook verder wil op Avelingen. Het college kijkt hierbij niet alleen naar de technische en financiële haalbaarheid maar ook naar de maatschappelijke wenselijkheid van het windpark op deze locatie. Aan de ene kant voelt het college in de huidige klimaat- en energiecrisis de urgentie om de energietransitie vorm te geven. We moeten op korte termijn onze CO2-uitstoot drastisch verminderen en een essentieel onderdeel daarvan is de opwek van hernieuwbare energie uit zon en wind.

Ook Gorinchem heeft daarin een verantwoordelijkheid die het college zeer serieus neemt. Aan de andere kant is de impact van een windpark op Avelingen groot, dat laat de verkenning ook zien. Zoals de impact op de natuur (NNN-gebied) en het landschap. Het landschap zal drastisch worden aangetast als het windpark door zou gaan. Ook de milieu-impact (geluid en slagschaduw) is aanzienlijk, doordat de beoogde locatie dicht op het stedelijke gebied (en voor een groot deels zelfs binnen de bebouwde kom) ligt. Tot slot moet het college constateren dat het beoogde windpark afbreuk doet aan het aanzicht van de historische vesting waarvan we zo trots zijn dat het sinds kort onderdeel uitmaakt van UNESCO werelderfgoed. Op al deze punten zijn zorgen geuit door inwoners uit Gorinchem en vanuit onze buurgemeenten. Het college deelt deze zorgen.

Het college komt alles overwegend tot de conclusie dat een windpark op de locatie Avelingen niet wenselijk is en dat het college niet mee zal werken aan de realisatie daarvan. Dit collegestandpunt doet recht aan de bezwaren in de gemeenschap en de nieuwe politieke realiteit in Gorinchem. Dit betekent dat het college op korte termijn bestuurlijk dit standpunt moet gaan uitdragen, onder andere in een binnenkort te houden bestuurlijk overleg over Avelingen (Stuurgroep Avelingen, medio november).

Vanwege de verstrekken gevolgen van een 'no-go' wordt u via dit raadsvoorstel gevraagd om uw standpunt over windmolens kenbaar te maken en een voorgenomen besluit van het college te bekrachtigen. Hieronder wordt nader ingegaan op de context van dit besluit, de samenhang met de Regionale Energie Strategie en het vervolg.

Beoogd effect:

Geen windmolens bij de RES-zoekgebieden Avelingen en A15-Oost.

Argumenten:

Er is geen politiek draagvlak voor Windmolens op deze locaties, de sluimerende onzekerheid rond het wel of niet plaatsen van windmolens leidt tot maatschappelijke vragen of onrust die om een duidelijk antwoord vragen.

Rijkspilot Avelingen

Op 5 juli 2022 heeft het college u per raadsinformatiebrief [nummer Z/19/670394 D-814205] geïnformeerd over de ontwikkelingen bij de verkenning naar windmolens bij Avelingen. Het ging toen om

de eerste inzichten in de verdiepende onderzoeken en voortgangsinformatie bij pilot Avelingen. Inmiddels heeft het Rijk definitieve onderzoeksresultaten van de verkenning opgeleverd. Ook zijn door de gemeente extra participatie-activiteiten zoals een informatiemarkt en bewonersbijeenkomsten gehouden. Deze participatie heeft indirect weer bijgedragen aan een levendig politiek en maatschappelijk debat.

Het voorgenomen collegebesluit gaat primair over een bestuurlijke standpuntbepaling in de Stuurgroep Windenergie Avelingen medio november. In het kielzog daarvan wil het college echter ook duidelijkheid verschaffen over de eerder 'in de ijskast gehangen' windmolen zoeklocatie A15-Oost. Wat het college betreft is duidelijkheid naar onze inwoners en die in buurgemeenten gewenst en wordt daarom ook bij windmolen zoekgebied A15-Oost een eventuele verdere uitwerking gestaakt. Hiermee wordt voorkomen dat een no-go op Avelingen leidt tot een hernieuwd debat over A15-Oost en daarmee sluimerende onzekerheid bij inwoners en bedrijven.

RES 1.0 Alblasserwaard

Zoals u bekend doorlopen wij samen met buurgemeente Molenlanden een gezamenlijk proces in de zogenaamde Regionale Energie Strategie (RES). Het langere termijn doel van de RES is een forse reductie van de CO₂-uitstoot per 2030 als opmaat naar 95% reductie in 2050. Die reductie van CO₂-uitstoot gaat gepaard met gelijktijdige energiebesparing en het vergroten van grootschalige lokale en regionale energie-opwek. Onze regio heeft daartoe in de RES 1.0 een bod gedaan aan het Rijk als bijdrage aan het nationale klimaatakkoord. Uw raad heeft op 10 april 2021 de RES 1.0 en het bod vastgesteld. Aansluitend heeft de raad in het najaar de reserve duurzaamheid vastgesteld en wordt er op verschillende gebieden voortvarend gewerkt aan de uitvoering van de RES 1.0.

Windenergie of concreter gezegd windmolens maken een groot onderdeel uit van dit RES-bod. 11% van de beoogde energie-opwek in het RES-bod bestaat uit bestaande of vergunde windmolenlocaties (Giessenwind en Groote Haar). 38% van de beoogde energie-opwek in het RES-bod bestaat uit nieuwe windmolenlocaties. 51% van het bod bestaat uit het benutten van grootschalige bedrijfsdaken voor zonnepanelen. Voor een evenwichtig aanbod van energie en balans op het netwerk, is het van belang dat wind en zon elkaar aanvullen.

RES-ambitie overeind

Hoewel met het schrappen van beide windmolenzoekgebieden (Avelingen en A15-Oost) een flinke bijdrage aan de lokale energie-opwek wordt geschrapt wil het college de hoogte en de ambitie van het RES-bod handhaven. Dit betekent dat de opgave om te komen tot een haalbaar en bruikbaar bod aan grootschalige duurzame opwek groter wordt. Immers: 'makkelijke opties' zijn in de RES eerder al verkend en ingeboekt.

Het is nu zaak om met Molenlanden, provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland en andere partners het RES-bod te herijken en te komen tot een reëel perspectief. Het werken aan dit nieuwe perspectief brengt nieuwe onzekerheden rond de *hoe?*-vraag en ook extra kosten met zich mee. Los van de reeds gemaakte kosten voor Avelingen.

Toelichting op reikwijdte besluit

Het voorgenomen collegebesluit gaat primair over de inbreng van het college in de Stuurgroep Avelingen. Daarnaast geeft het college (met besluit 2 t/m 4) graag duidelijkheid over haar standpunten ten aanzien van de RES en de windzoekgebieden. In het coalitieakkoord is dit bewust met voorzichtigheid geformuleerd omdat deze keuzes impact hebben op onze samenwerking met onze directe buurgemeenten, de provincie en diverse Rijkspartijen.

Rol van de gemeenteraad

Windpark Avelingen is een groot politiek thema in Gorinchem. Het college wil de gemeenteraad daarom via twee routes nauw betrekken bij de besluitvorming hierover.

1. Allereerst wordt u de mogelijkheid geboden om via dit raadsvoorstel uw opvattingen kenbaar te maken op het voorgenomen besluit ten aanzien een 'no go' in de Stuurgroep Windenergie

Avelingen. Alsmede duidelijkheid over A15-Oost.

2. Ten tweede wil het college in een I&O op 13 oktober a.s. met u als gemeenteraad in gesprek over de uitkomsten van de onderzoeken en de nu door het college ingenomen standpunten t.a.v. de RES en de specifieke windzoeklocaties Avelingen en A15- Oost.

Urgentie en relatie met module Energietransitie PZH

Op 11 november is er een Provinciale Statencommissie over de ruimtelijke vertaling van RES 1.0 in het provinciaal omgevingsbeleid in de zogenaamde module Energietransitie. Indien u het 'no-go' collegestandpunt onderschrijft is het zaak om dit bijtijds bij de provincie kenbaar te maken. Immers mede op uw verzoek werkt de provincie plannen uit om windmolen zoeklocaties ruimtelijk mogelijk te maken; bij het vaststellen van RES 1.0 in 2021 heeft u met het college en RES-partners daartoe besloten. Zonder tegenbericht van een gewijzigd standpunt wordt het plaatsen van windmolens op locatie Avelingen door de provincie ruimtelijk mogelijk gemaakt. En dat staat haaks op het nu voorliggende besluit.

Risico's:

Inhoudelijk:

- Uw RES-doelen worden niet gehaald. Gorinchem raakt nog verder achter bij de klimaatdoelen. Gorinchem scoort qua verduurzaming al niet best op veel lijstjes
- Inwoners of maatschappelijke initiatieven missen nu de kans om (financieel) mee te profiteren van windmolens.
- Bedrijven rond Avelingen krijgen geen kans om desgewenst mee te doen aan de realisatie van windmolens en eventuele meekoppelkansen rond lokale waterstofopwek
- Er is nog geen concreet alternatief voor handen dat op een even snelle termijn vanuit technisch en financieel oogpunt te realiseren is.
- De maatschappelijke kosten- en baten van Avelingen zijn relatief laag doordat energieopwek nabij grootverbruikers en daarvoor nabij een in de basis robuust stroomnet plaatsvind.

Bestuurlijk:

- Gorinchem kan niet eenzijdig onder gemaakte RES-afspraken uit.
- De provincie kan als bevoegd gezag voor het plaatsen van windmolenparken vanaf meer dan 5 megawatt (5 MW = 1 grote windmolen) alsnog overgaan tot een provinciaal inpassingsplan voor windmolens.
- Indien provinciale staten het nu voorliggende voorstel voor de module energietransitie ongewijzigd vaststelt zijn windmolens bij Avelingen in theorie weer een stapje dichterbij.

Financiën:

Er zijn beperkte meerkosten voor afwikkeling van het gemeentelijk deel van de Rijkspilot Avelingen. Onder andere vanwege de langere doorlooptijd als gevolg van samenloop met de gemeenteraadsverkiezingen. Deze meerkosten van ca. €50.000,- worden waar mogelijk opgelost binnen de lopende begroting.

De kosten voor het uitwerken voor een alternatief ziet het college als een onderdeel van de RES, waar los van de politieke wens tot herijking, kan worden toegewerkt naar een RES 2.0 (een update op 1.0 op basis van de realisatie of nieuwe inzichten).

Participatie:

Rond het onderwerp RES en windmolens zijn diverse participatie-activiteiten gehouden, die aan de basis liggen van het raadsvoorstel. Zie ook de eerdere raadsinformatiebrief en de gemeentelijke website voor

meer info.

De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) doet onafhankelijk onderzoek naar "*De mening van inwoners over mogelijke windmolens in het Avelingen-gebied*". Helaas is daar nog geen nieuwe update op beschikbaar, de RUG komt naar verwachting eind oktober met een nieuwe update van dit onderzoek.

Communicatie:

Indien uw raad het collegestandpunt bekrachtigd wordt dit langs diverse kanalen aan de inwoners kenbaar gemaakt. Onze bestuurlijke partners zijn op voorhand geïnformeerd over het voorgenomen collegebesluit.

Duurzaamheid:

Met dit besluit vervalt 75% van de beoogde opbrengst uit het wind-deel van uw RES-bod. Dit moet bij een gelijkblijvende ambitie op een andere manier en/of locatie worden opgewekt. Dat vraagstuk maakt onderdeel uit het nog op te starten proces 'herijken RES'.

Vervolgproces:

Na het vaststellen van dit voorstel:

- 1) Wordt uw standpunt kenbaar gemaakt in het bestuurlijk overleg over Avelingen
- 2) Het proces tot herijken van de RES met de daarbij betrokken partners voorbereid
- 3) Kan het college namens uw raad inspreken bij de Statencommissie die op 11 november bijeenkomt voor het ruimtelijk mogelijk maken van RES'en (de zgn. module Energie in het provinciaal omgevingsbeleid)

Bijlagen:

Onderzoeksrapporten Team Avelingen,

- 1. Samenvattende nota verkenning windenergie Avelingen_20221005
- 2. Rapportage Omgevingsmanagement Verkenning Windenergie Avelingen_2022-10
- 3. Verkennend slagschaduwonderzoek _20220923
- 4. Verkenning akoestische effecten_20220923
- 5. Ecologische risicoanalyse Windenergie Avelingen_20220923
- 6. Verkenning Windenergie en Externe veiligheid_20220923
- 7. Verkenning financiële uitvoerbaarheid_20220923
- 8. Verkenning Windzoekgebied Avelingen_cultuurhistorie_landschap_20220923
- 9. Verkenning defensieradar windpark Avelingen voor Ministerie I&W_20221004

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Gorinchem,

Gelet op het raadsvoorstel van het college d.d. 4 oktober 2022

Gelet op de wettelijke bepalingen

Besluit:

1. In te stemmen met het voorgenomen college-besluit:
 1. Bij locatie Avelingen van het Rijkspilotprogramma Hernieuwbare Energie op Rijksgronden, tevens RES-windzoekgebied Avelingen:
 - a) Kennis te nemen van de technische onderzoeksresultaten;
 - b) Kennis te nemen van de participatie-uitkomsten;
 - c) Alles overwegend te concluderen dat een windpark op locatie Avelingen niet wenselijk is;
 - d) Het bestuurlijk standpunt 'no-go' te hanteren in de stuurgroep Avelingen medio november.
 2. Bij RES-windzoekgebied A15-Oost definitief de verdere uitwerking te staken;
 3. De omvang van het RES 1.0-bod onverkort te handhaven, maar de uitwerkingen daarvan anders te willen vormgeven;
 4. Daartoe samen met de maatschappelijk- en RES-partners in overleg te treden om te komen tot een herijking van de RES.

Aldus besloten in de raadsvergadering van 20 oktober 2022

Griffier,

Voorzitter,